

Smysl obětní smrti

7. května 1915, Vídeň, GA 159/160

Rudolf Steiner

Smrt mladých lidí - odervání éterných těl

[...] Právě dnešní doba se svým krveprolitím může člověka upomenout na spirituální impulzy poznání. Až v zemích vedoucích dnes válku zase jednou zavládne mír, učiní lidé jeden objev - totiž objev, že tak obrovské války světových dějin nelze vysvětlit vnějšími příčinami! Přijdou na to, že je nelze vysvětlit. Dnes ještě lidé říkají, zvláště ti chytrí: Není vhodné mluvit o všem, co způsobilo tuto válku, o tom budou mluvit dějiny! - A za zvlášť chytré se považují ti, kdo říkají: Teprve za padesát, za sto let to dějepis posoudí správně!

To, co se dnes nazývá dějepisem, nikdy nevysvětlí příčiny dnešních událostí; lidé ovšem zjistí, že na základě historické úvahy nelze vypátrat příčiny. Bude tu však jiná pomoc. To ukazuje právě okultní pozorování naší současnosti.

Co je jednou z nejnápadnějších skutečností v této osudové době? Ano, jednou z nejnápadnějších skutečností je bezpochyby ta, že tak obrovské množství lidí prochází v mladistvých letech branou smrti. Víme, co se s člověkem děje, když prochází branou smrti. Víme, že nejprve svým éterným tělem, astrálním tělem a Já vystoupí z fyzického těla a že za poměrně krátkou dobu odloží éterné tělo a s jeho extraktem absolvuje další pouť. Dovedete si ovšem představit, že musí být rozdíl mezi éterným tělem, které člověk odloží mezi dvacátým a třicátým rokem života a které by ještě několik desítek let dokázalo zajišťovat životní funkce, a éterným tělem, které člověk odloží v pozdějším věku. Ano, je v tom velký rozdíl. Zemře-li člověk stářím nebo nemocí, pak jeho éterné tělo splnilo svůj úkol. Avšak u mladých lidí, jakých teď branou smrti prochází obrovské množství, ještě éterné tělo nemohlo splnit vše, co by splnit mohlo.

Příklad smrti malého Thea - působení karmy

Nyní bych vám chtěl na konkrétním příkladu ukázat, jak tomu je s éternými těly, která jsou násilně odervána od fyzického těla. Samozřejmě by se dala uvést spousta příkladů. Chci vám však dnes uvést příklad, který jsme na podzim sami zažili v Dornachu. Zažili jsme to na místě stavby. Jedna rodina, která bydlí v blízkosti stavby, měla sedmiletého synka; je to rodina, která patří k našemu anthroposofickému okruhu. Byl to milý chlapec ve věku sedmi let, skutečně úžasný hoch. Byl tak hodný, že když byl jeho otec odveden do války, řekl malý sedmiletý Theo své matce: Teď musím být obzvlášť pilný, vždyť ti musím pomoci tam, kde ti pomáhal táta!

Jednoho večera po přednášce přišel člověk patřící k našemu kruhu a řekl, že malý Theo není od večera k nalezení. Nedalo se to vysvětlit jinak, než že se mu něco stalo. Nuže, toho večera se

působením toho, co se ve vnějším životě nazývá náhoda, přihodilo, že stěhovací vůz projížděl místem, kde celé roky zcela jistě žádný nejel a od té doby také ne. A na tom místě se ten vůz převrátil. Malý Theo byl v domku, kterému se říká kantýna, protože tam naši přátelé, pracující na stavbě, dostávají najíst. Kupodivu - byl by jinak odešel dříve - ho někdo zadržel, a zatímco chtěl [původně] vyjít dveřmi, jimiž by se byl dostal na určitou cestu, musel tentokrát vyjít jinými dveřmi a procházel kolem stěhovacího vozu právě ve chvíli, kdy se převrátil. Vůz spadl na něj. Je to jeden z těch příkladů, kdy jasně vidíme, jak působí karma.

Nezaměňovat příčinu a důsledek

Mnohokrát jsem použil jednoduché srovnání, abych ukázal, jak často se úplně zaměňuje příčina s důsledkem: Vidíme člověka jít podle řeky. Najednou vidíme, že do řeky spadne. Jdeme blíž a všimneme si, že na místě, kde spadl do vody, leží [na břehu] kámen. Vytáhnou toho člověka z vody, ale je už mrtvý. Když tu věc nebudeme dále zkoumat, pak ji s nejlepším vnějším svědomím budeme vyprávět takto: Ten člověk klopýtl o kámen, spadl do vody a utopil se. - Stačilo by však provést vyšetření a zjistilo by se, že ke smrti nedošlo proto, že ten člověk spadl do vody, ale že spadl do vody, protože byl mrtvý; ranila ho totiž mrtvice. Věc se tedy má opačně, než si člověk nutně myslí. A tak vidíme, jak se v životě všude snadno zaměňuje příčina s důsledkem. V obvyklé vědě se to ovšem děje všude - že se zaměňují příčina a důsledek.

I tady je tomu samozřejmě tak, že to zapříčinil právě Theo: on byl příčinou toho, že ten vůz jel v tu dobu kolem, on ho nasměroval na sebe. To je třeba považovat za skutečné tajemství celé věci. Ovšem nyní i ta další skutečnost: dítě, které zahynulo skutečně v tom nejranějším rozpuku života! Inu, když je člověk svým srdcem spojený s celou tou stavební prací [probíhající] v Dornachu a zároveň má možnost pozorovat, jaká působení do této stavby vstupují, pak může říci: Éterné tělo, které bylo takto násilně od malého Thea odděleno, je nyní přítomno v atmosféře stavby a ony krásné inspirační síly k tamější tvorbě člověk získává díky tomu, že svou vlastní duši sjednotí s tím, co zvětšeno, jakoby rozlito do podoby malého světa, žije v atmosféře stavby. A nikdy se nebudu zdráhat otevřeně přiznat, že za mnohé z toho, co jsem v té době mohl nalézt k naší stavbě, vděčím řízení vlastní duše podle éterného těla malého Thea, působícího v atmosféře stavby. Takové jsou zkrátka ve světě souvislosti. To, co je vlastní individualitou této lidské bytosti, jde dále, zůstává však éterné tělo, které [jinak] ještě mnoho desetiletí mohlo zajišťovat lidský život.

Éterná těla padlých vojáků - obět' života

A teď si představte to množství nespotebovaných éterných těl, která se vznášejí v duchovní atmosféře nad námi a nad těmi, kteří budou žít i po nás! Éterných těl, která zůstala po těch, kdo vzhledem k naší osudové době prošli v raném věku branou smrti. Nemluvíme teď o cestě, kterou procházejí individuality, nýbrž o tom,

že působením těchto pozůstalých éterných těl se vytváří zvláštní duchovní atmosféra. Lidé, kteří tu budou žít, budou žít v této atmosféře. Budou ponořeni do duchovní atmosféry, jež bude naplněna éternými těly, která obětovala svůj život, aby v naší době mohlo lidstvo na základě těchto událostí pokročit dál. Bude však nutné, aby lidé cítili, co chtějí tato éterná těla, která budou těmi nejlepšími inspirátory budoucího lidstva. Jestliže budou lidé s porozuměním, niterným porozuměním srdce, přistupovat k tomu, co jim tato éterná těla budou chtít říci, bude moci vzejít krásná doba spiritualismu. Všechna tato éterná těla se stanou pomocníky ke spirituálnímu vzestupu v budoucnosti. Proto je tak důležité, aby tu byly duše, které budou schopny cítit to, co prostřednictvím těchto éterných těl vstoupí do atmosféry budoucnosti.

O povaze éterných těl se něčemu nenaučíte tím, že dokážete odříkat: Člověk se skládá z fyzického těla, éterného těla, astrálního těla a Já, ale že budete znát i toto tajemství působící duchovnosti éterných těl, jaké tu v budoucnu bude.

Ti, kdo již nyní mají sklon k vyznávání duchovní vědy, budou připraveni vnímat, co tato éterná těla chtějí říci. Směřujeme-li proto své duše k duchovnímu světu, připravujeme sebe i ty, kdo přijdou pro nás, k vnímání toho, čeho si od budoucího lidstva žádá odkaz, éterný odkaz mrtvých. Budou-li lidské duše duchovní vědou podníceny tak, že dokážou svůj duchovní smysl směřovat do duchovních světů, pak z krve, odvahy, utrpení a obětí jistě vzejde jako účinek něco velkého a mocného. Proto bych na závěr naší dnešní úvahy v několika slovech shrnul to, co nás teď může prodchnout a povzbudit, jestliže jako lidé vzývající duchovní vědu budeme svou mysl směřovat k velkým, osudovým událostem naší doby.

*Z odvahy bojovníků,
z krve prolité v bitvách,
z utrpení opuštěných,
z obětí přinesených národy
vzejde duchovní plod - duše,
vědomé si ducha,
směřují-li svou mysl
v duchovní říši.*

R. Steiner, přednáška pro členy Anthroposofické společnosti ze 7. května 1915 ve Vídni, in: Das Geheimnis des Todes. Wesen und Bedeutung Mitteleuropas und die europäischen Volksgeister, GA 159/160, str. 172nn.